

H. Hubert Gabriella

Evangelikus énekkend a XVIII. századból

*Az Új Zengedező Mennyei Kar
kiváló ismerőjének, Trajtler Gábornak*

*H. Hubert Gabriella irodalomtörténész, a buda-
pesti Evangélikus Országos Könyvtár tudomá-
nyos munkatársa.*

A gyülekezeti énekek műfaji meghatározása során hasznos forrásoknak bizonyultak azok az énekkendek, amelyek az énekeknek az egyházi évben és az istentiszteleten elfoglalt helyét adják meg.¹ A XVI–XVII. századból többféle perikópa szerinti énekbetszást ismerünk.² Folytatva a források feltárását, a XVIII. század második feléből egy újabb énekkend került elő. A bekötött kézirat eredetileg az egyik dunántúli evangélikus gyülekezet számára készült.³ Megtalálható benne egy ágenda, amelyet az 1650-es somorjai ágenda nyomán állítottak össze, valamint imádságok és az egyházi év ünnepi és ünneptelen félévére beosztott énekek mutatója. Ez utóbbiból (hely hiánya miatt) a kezdő szakasz, illetve egy-egy érdekesebb részlet közölhető itt. A hivatkozott énekek az Új Zengedező Mennyei Kar olyan XVIII. századi kiadásából származnak, amely a következőket tartalmazza:

- énekeket, 1014 lapos terjedelemben, illetve számozatlan tartalomjegyzék kíséretében (vö. az énekek mellett található lapszámokat: „Pag:”);
- imádságokat (28 lap);
- Jézus szenvedésének históriáját és Jeremiás siralmas énekét (48 lap — vö. a Festo Viridium hivatkozásával);
- a genfi Zsoltárkönyvet, Szenci Molnár Albert fordításában (vö. a római számmal hivatkozott zsoltárokat, amelyek a genfi zsoltárok evangélikus használatához nyújthatnak újabb adalékot).

¹ Vö. H. Hubert Gabriella: „Adalék a XVI–XVII. századi gyülekezeti énekek műfaj-meghatározásához”, in *Művelődési törekvések a korai újkorban. Tanulmányok Keserű Bálint tiszteletére*. Szerk. Balázs Mihály — Font Zsuzsa — Keserű Gizella — Ötvös Péter. [Adattár XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez 35] Szeged 1997. 205–218. Hasonló énekkend feltárását végezte el Fekete Csaba: „Graduál és református istentisztelet: Liturgiátörténeti áttekintés az Öreg Graduál somorjai példányának kéziratossági pótlékai alapján”, in *Egyház és művelődés. Fejezetek a reformátusság és a művelődés XVI–XIX. századi történetéből*. Szerk. G. Szabó Botond — Fekete Csaba — Bereczki Lajos. Debrecen 2000. 207–355.

² Részletesen ld. a *Magyar Egyházzene* perikóparend és éneklés összefüggéséről szóló tematikus számát (Fekete Csaba, Oláh Szabolcs és H. Hubert Gabriella tanulmányait), VI (1998/1999) 191–258!

³ A kézirat később Zongor Bélához, majd az ő hagyatékaként a soproni Lelkészképző Intézet Könyvtárába került. Ma az Evangélikus Országos Levéltár őrzi.

[246–265:] **Index Cancionum, secundum Cursum annum,
Diebus Dominicis et Festivis decantandarum**

<i>a kézirat lapszáma</i>	<i>az ének isten- tiszteleti helye</i>	<i>ünnep</i>	<i>az ÚZMK lapszáma</i>
[246:]		Dom I. Adventus	Pag:
	Communis.	Szivemet hozzád emelem	30.
		Noszsza Lelki Polgárok	26.
		Óh miként fogadjalak	28.
	In Suggestu	Embereknek serege	17.
	Finalis	Mi Atyánk Atya Isten	22.
		Miért akarnál kinn állni	23.
		Most jön Népnak meg Váltója	25.
[246:]		Festo S. Andreae	
	Communis	Melly igen jó légyen az egyenesség	560.
		Én minden dolgaimban	986.
			[recte 985.]
		Jésus mondja óh Keresztények	509.
	Finalis	Isten óh Sz: Isten	511.
		Mint Isten akarja légyen	566.
		Meg hagyta nekünk Ur Isten	422.
[247:]		Festo S. Thomae.	
	Communis	Ne hagy el esnem Felséges Isten	692.
		El bé megyünk nagy örömben	365.
		Hálaadásunkban rólad	369.
[247:]		Concio Natalis Nocturna.	
	Ingressus	Menyből jövök most hozzátok	67.
	Hymnus.	Az Attyának országából	36.
	Communis	Jer mi ditsérjük aldyuk	52.
	Finalis	Kristus Urunknak áldott születésen	63.
[247:]		Feria I. Natalis	
	Ingressus	A menyből halljátok nagy Örömet	41.
[248:]	Communis:	Jer ditsérjük ez mai napon	48.
		Én Lelkem hogy ne tápsolnék	43.
		Mikor e széles Világ	71.
	In Suggestu.	Örülj hivek seregével	75.
	Finalis.	Ditséretes e Gyermekek	42.
		Ez nap nekünk ditséretes nap	46.
		Parantsola az Augustus	76.

[250:]		Festo Conversionis S. Pauli	
	Communis.	Elötted állok drága Jésumom	443.
		Te Világ szép ékességed	573.
		Magasságban szemeimet	562.
	Finalis	Mint Isten akarja légyen	566.
		Mit hajtok világnak	567.
		Bűnösök hozzád kiáltunk	442.
[252:]		Festo S. Matthiae	
	Communis	El jött hozzánk az Idvösség	488.
[253:]		Jertek hozzám Kristus mondja	506.
		Jésum mondja Óh Keresztények	509.
	Final:	Jésum Jésum én életem	510.
		Oh szép Jésum Kedves élet	520.
		Tsak Te hozzád óh Kristusom	985.
			[recte 984.]
[254:]		Festo Viridium.	
[255:]	Com:	Lamentatio ad Daleth ad Pag:	12.
	Fin:	Jésum Kristus mi meg váltónk	394.
[255:]		Festo Parasceves mane	
	Com:	Passio a Pag 13. ad Ki bocsátt a Lelkét	p: 31.
	In Suggestu:	Kristus ártatlan bárány	143.
	Finalis	Sirjon az ég Sirjon a föld	175.
		Horis Pomeridianis	
	Com:	Lamentatio	p. 405. 412 et 170.
	Fin:	Óh siralom Sziv: fájdalom	173.
[258:]		Festo Petri et Pauli	
	Com:	Óh nagy Ur Isten sokáig	988.
			[recte 979.]
	Final:	Erős várunk nekünk az Isten	713.
[261:]		Dom: XII. post Trinitatis	
	Com:	Magamban el végezem és mondám	XXXIX.
		Uram halgass meg az én Inségemben	709.
		Teremtő Istenünk, édes Attyánk	705.
	Fin:	Ditsériünk téged Isten	LXXV.
		Néha Isten ugy tettei	694.
		Uram hozzád fohászkodom	[622.]

[261:]	Festo Nativ: B. V. Mariae	
	Com: El jött hozzánk az Idvösség	688. [recte 488.]
	Fin: Óh mennyei nagy boldogság	519.
[263:]	Festo omnium Sanctorum.	
	Comm: Jer haljuk meg Keresztények	504.
	Fin: Követi vala Népnek soksága	514.
[265:]	Occasione Dedicacionis Templi:	
	Ingressus: E földön ti minden népek	C.
	Hymnus: Látod sziveinket Isten	275.
	Com: Óh Jésus Szentek Temploma	832.
		Óh Seregeknek Istene LXXXIV.
	Invocatio: Jövel Sz. Lélek Ur Isten	245.
	In Suggestu: Ti Keresztények áldjátok az Istent	834.
		[recte Ti Keresztények az Istent áldjátok]
	Finalis: Urnak szolgálai mindnyájon	CXXXIV.
[265:]	Occasione ordinationis	
	Com: Téged Ur Isten mi Keresztény.	268.
	Invoc: Jövel Szent Lélek Isten	[283?]
	Fin: Urnak szolgálai no ditsérjétek	834.
	Conclusio et Dimissio	
	Óh mennyei nagy boldogság	519.

	Pag.
	Pag.
	506.
	509.
Final.	510.
	520.
	985.
	Dom: Invocavit.
Comurij	140.
	667.
	657.
Final.	161.
	567.
	666.
	Dom: Reminiscere.
Com:	696
	674.
	676.
Fin:	689.
	588.
	483.
	Dom: Oculi.
Com:	XCII.
	662.
	607.
Fin:	677.
	597.
	111.

Dom:

	Pag.
Dom. Lazarus.	
Com: Disserseffek Uram öörökä Siens	342.
Ar Ispennek jo' tettréfe. — " — "	332
Mure bankorol oh Te en' fievem.	353.
Fin: Ar Ur gondor vifel — " — "	355
Oh en' koi' hemeim Ti ar Ura — "	374.
Dodog ar ollyan ember ar.	505.

Festo Conceptionis Christi

Com: Örvendjések Kereszünynek —	325.
Ami örvünk tsak Te kovrad	311.
En' fievem miem gondolnad —	314.
Fin: Küde el ar Ur Isten küsleges	21.
Disföffög ar Ur Ispennek menybed	259.
Te emle'kerrünk Kereszüny	324.

Dom. Judica.

Com: Urunk Iesus csele'végnek —	167
Iesus e vilag' büneér —	136.
Halgap meg Uram könyörgésem —	LXII.
Fin: Oh ártatlanjag' bűvönnya —	148.
Ki értünk' nemvetél —	142.
Irgalmas Uram igazmarr	LVII.

Dom. Palmarum.

Com: Lamentatio ad Daleshad	Pag: — 8.
Fin: Szörétkönl disferteffek —	135.
Festo Vindrum.	<u>Comuni</u>